

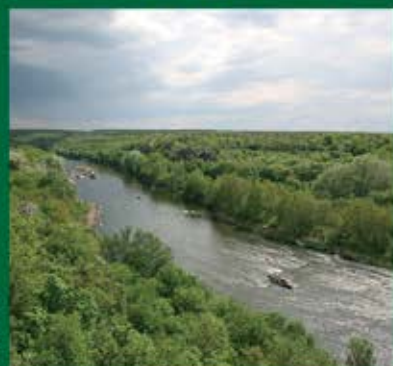
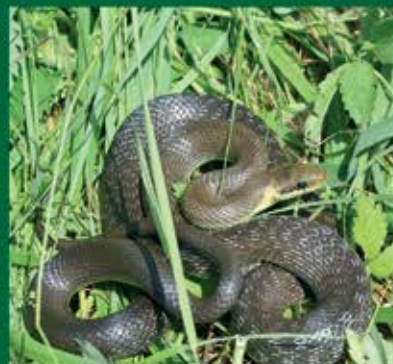
РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ МИКОЛАЇВЩИНИ

РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ МИКОЛАЇВЩИНИ

УДК 574(477.73), ББК 28.088

«Регіональні ландшафтні парки Миколаївщини» - ілюстроване науково-популярне видання, в якому представлені регіональні ландшафтні парки, розташовані у Миколаївській області.

Видання буде цікавим для широкого кола читачів – усіх, кого надихає та захоплює краса природи.

Авторський колектив:

Вдовенко Ю., головний спеціаліст управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації.

Деркач Олег, в.о. директора регіонального ландшафтного парку «Тилігульський», заслужений природоохоронець України.

Драбинюк Галина, директор природного заповідника «Єланецький степ».

Каражей Олександр, начальник управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації.

Куценко Сергій, в.о. директора регіонального ландшафтного парку «Приінгульський».

Кравченко Ю., заступник начальника відділу управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації.

Мац Дмитро, заступник начальника управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації.

Патрушева Лариса, канд.геогр.н., доцент Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Петрович Зіновій, в.о. директора регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса».

Редінов Костянтин, н.с. регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса».

Романенко Марина, головний спеціаліст управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації.

Публікація стала можливою завдяки реалізації Комплексної програми охорони довкілля Миколаївської області на 2018-2020 роки.

Партнери проекту:

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя»

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»

Національний природний парк «Бузький Гард»

© Управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної державної адміністрації

© Текст: Романенко М., Вдовенко Ю., Деркач О., Драбинюк Г., Каражей О.М., Куценко С., Мац Д., Патрушева Л., Петрович З., Редінов К.

© Фото: Артамонов В., Гержик І., Деркач О., Домаранський А., Драбинюк Г., Замковий Д., Ігнат'єв О., Ковалевич В., Мац Д., Моїсєєв І., Некрасова О., Петрович З., Рижков С., Рихальський М., Романенко М., Ткачов С., Тупіков А., Удовицький Д.

© Верстка, Романов А., друк: ФОП Романова Ю.Г., «Нова Палітра».

ПЕРЕДМОВА

*Там, де природа говорить мовою моря, вітру, шелестом трав...
«Кінбурнська коса»*

*Там, де Південний Буг пробиває дорогу
серед залишків прадавніх архейських гір
Українського кристалічного щита,
на півночі Миколаївської області розташувалась земля на ймення
«Гранітно-степове Побужжя»*

*Природний кордон Миколаївської та Одеської областей,
тут підкріплюється віра в безмежні можливості
неймовірного художника – Природи.
«Тилігульський»*

*Заповідана природа під покровом Храму,
де гармонійно поєднуються ділянки цілинного степу,
виходи скельних порід,
лісові насадження, оповиті синіми смужками водойм.
«Приінгульський»*

*Маловідомі й, може, тому малозмінені природні комплекси
ділянок долин річок Висунь та Інгулець.
«Висунсько-Інгулецький»*

Так говорять про регіональні ландшафтні парки області. Вони – природна окраса Миколаївщини, місцевість, де зберігаються типові та унікальні для Степової зони України природні комплекси: ділянки долин великих та середніх річок, відслонення гнейсів, гранітів та вапняків, масив Нижньодніпровської піщаної ари, ділянки цілинного степу, солоні й прісні водойми Північно-Західного Причорномор'я.

Регіональні ландшафтні парки «Кінбурнська коса», «Гранітно-степове Побужжя», Тилігульський», «Приінгульський», «Висунсько-Інгулецький» створені для збереження, відтворення та сталого використання неповторних природних територій, аналоги яких втрачені або порушені внаслідок господарської діяльності. Вони – складова природно-заповідного фонду України, місця неосяжної енергії, що надихають, оновлюють, захоплюють.

МЕРЕЖА РЕГІОНАЛЬНИХ ЛАНДШАФТНИХ ПАРКІВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Природно-заповідний фонд Миколаївської області представлений 147 територіями та об'єктами. Їх загальна площа становить 77,1 тис. га, або 3,14 % площі області.

На Миколаївщині знаходиться п'ять регіональних ландшафтних парків.

Найпершим 1992 року створено регіональний ландшафтний парк (далі - Парк) «Кінбурнська коса» площею 17,89 тис. га на території Кінбурнського півострову та прилеглих акваторіях Чорного моря, Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки у межах Очаківського району.

З 1994 року почалося створення регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя» шляхом заповідання ділянки долини р. Південний Буг. Спочатку це була невелика територія площею 2,01 тис. га у Первомайському районі, але поступово Парк розширено до 7,4 тис. га в семи районах області.

Враховуючи важливе природоохоронне значення, у т.ч. як середовища існування водоплавних птахів, 1995 року було заповідано Тилігульський лиман у Березанському районі. Площа регіонального ландшафтного парку «Тилігульський» становить 8,2 тис. га. До його складу входять узбережжя та акваторія лиману до межі з Одеською областю.

На початку 2000-х років місцевою громадою Новобузького району було ініційовано заповідання долини Інгулу, результатом якого стало створення регіонального ландшафтного парку «Приінгульський» площею 3,2 тис. га.

2011 року по фрагментам зібрано збережені у природному стані ділянки долин річок Висунь та Інгулець у Березнегуватському районі – створено регіональний ландшафтний парк «Висунсько-Інгулецький» площею 2,7 тис. га.

2009 року на більшій частині регіональних ландшафтних парків «Гранітно-степове Побужжя» та «Кінбурнська коса» створено національні природні парки – відповідно «Бузький Гард» та «Білобережжя Святослава». Розмежування на місцевості земель ще не відбулося. Прийнято розпорядження голови Миколаївської облдержадміністрації від 12.10.2009 № 381-р, від 30.10.2012 № 371-р щодо впорядкування подальшої діяльності регіональних ландшафтних парків. Між установами укладено договори про співробітництво.

Загальна площа усіх регіональних ландшафтних парків Миколаївщини (без урахування змін після створення національних природних парків) становить 39,39 тис. га, або 51 % природно-заповідного фонду області.

У регіональних ландшафтних парках, окрім «Висунсько-Інгулецького», створено спеціальні адміністрації (дирекції).

Парки є комунальними установами та належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Миколаївської області.

Довідкова інформація

Регіональні ландшафтні парки є природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення (тлумачення відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України»).

В Україні за даними екологічних паспортів областей обліковується 64 регіональні ландшафтні парки (РЛП). Їх загальна площа становить 742,4 тис. га, або 18,6 % площі природно-заповідного фонду держави.

Найбільші площі під РЛП знаходяться у Сумській (98,9 тис. га), Чернігівській (85,1 тис. га), Кіровоградській (77,9 тис. га) областях; за кількістю – у Харківській (7), Донецькій (6), Львівській, Миколаївській, Полтавській (5).

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «КІНБУРНЬСЬКА КОСА»

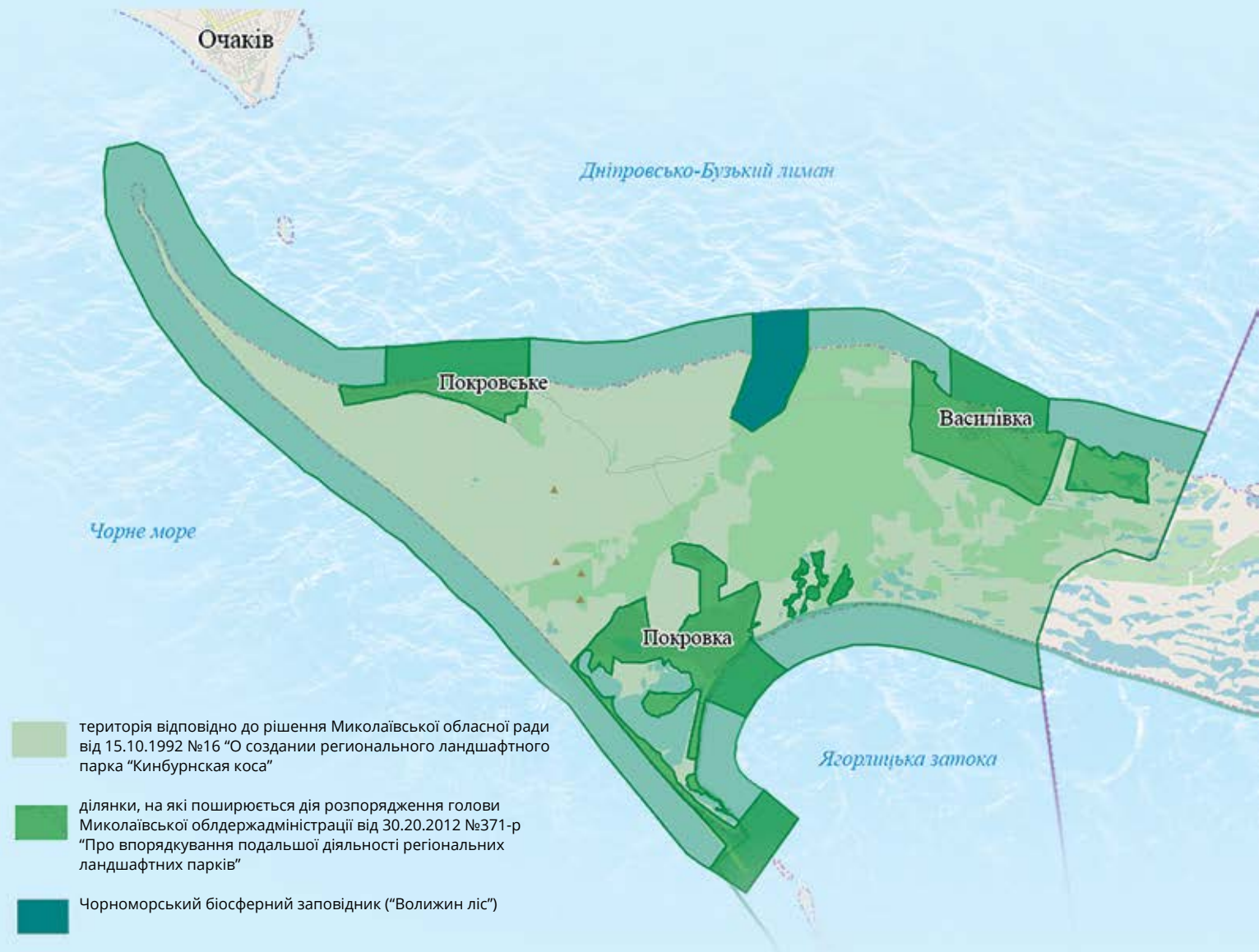

Заповідано 1992 року.
Дирекцію утворено 1993 року.
Площа: 17890,2 га, з них більша частина
входить до складу національного
природного парку «Білобережжя
Святослава».

Інші природоохоронні статуси:
Водно-болотне угіддя міжнародного
значення «Ягорлицька затока» (частково).
Об'єкт Смарагдової мережі UA 000215.
ІВА-території Kinburns'kyj peninsula UA 063,
Yagorlyts'ka and Tendrivs'ka Bays UA 065.
Ключова територія екологічної мережі.
Одне із семи природних чудес
Миколаївської області.

Адміністративне розташування:
Очаківський район Миколаївської області.

Контакти:
57555, вул. Старофортечна, 16
м. Очаків, Миколаївська обл.
e-mail: borisfenida_och@ukr.net

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» створено рішенням Миколаївської обласної ради від 15.10.1992 № 16 «О создании регионального ландшафтного парка «Кинбурнская коса» на площі 17890,2 га. Територія включає Кінбурнський півострів та прилеглу кілометрову смугу акваторій Чорного моря, Дніпровсько-Бузького лиману та Ягорлицької затоки у межах Очаківського району Миколаївської області. 2009 року на більшій частині території регіонального ландшафтного парку створено національний природний парк «Білобережжя Святослава».

Це - перший на Миколаївщині регіональний ландшафтний парк та один з найперших в Україні.

РЛП «Кінбурнська коса» створено з метою збереження, відтворення та раціонального використання природних комплексів Нижньодніпровських пісків, а саме: цілинних ділянок піщаного степу, водно-болотних угідь, природних нерестовищ риб, місць гніздування, міграції та зимівлі птахів; збереження та відновлення видів рослин і тварин, включених до різних охоронних переліків.

У межах Парку сформувалися характерні для Нижньодніпровської терасово-дельтової області ландшафтні комплекси. Більшу площу суходільних ділянок займають місцевості терасних та давньо-дельтових горбистих піщаних рівнин, які утворюють арену Кінбурнського півострова.

Територія має значне розмаїття видів флори, що формується завдяки особливостям рельєфу, рівнів зволоження та засолення. Тут поширена піщаностепова, лісова, лучна, лучно-степова, галофітно-лучна, солончакова, болотна та водна рослинність. Є штучні лісові насадження, представлені переважно культурами сосни звичайної та кримської. Березові гайки утворює ендемічний вид Нижнього Придніпров'я – береза дніпровська – вид Червоної книги України. У Ковалівській сазі ростуть вільха чорна, осока висока, чоловіча папороть, крушина ламка, мерингія трижилкова, тонконіг звичайний та багато інших видів, характерних для більш північних лісостепових та лісових районів. У сазі гніздиться майже 30 видів птахів, мешкають черепахи, кажани та інші представники фауни.

Завдяки добре збереженим природним умовам Кінбурнська коса є місцем існування приблизно 600 видів вищих судинних рослин, 100 видів грибів, 43 видів лишайників, 78 видів водоростей, 4000 видів тварин, у т.ч. 51 виду ссавців, 8 видів рептилій, 8 видів амфібій, майже 70 видів риб. Унікальним є видове та кількісне різноманіття птахів. Із 277 видів одна третина виводить пташенят на Кінбурні, у т.ч. такі «червонокнижні» пернаті, як нерозень, пухівка, орлан-білохвіст, пісочник морський, кулик-довгоніг, кулик-сорока, чоботар, лежень. На озері Лопушне збудований штучний острів, який слугує місцем колоніального гніздування птахів –

кулика-довгоніга, чоботаря, коловодника звичайного, річкового крячка та багатьох інших. Озеро є місцем зупинки сотень особин куликів, мартинів та крячків під час міграцій.

На Кінбурні значною є чисельність рожевих пеліканів, сотенні зграї яких можна побачити у теплий період року. Взимку на території Парку спостерігаються скупчення орланів-білохвостів, а в акваторіях тримаються тисячні зграї гоголів та середніх крехів.

На косі мешкають рідкісні та зникаючі види рослин і тварин. До Червоної книги України включені 17 видів вищих судинних рослин, 4 види лишайників, 2 види п'явок, 1 вид багатоніжок, 13 видів ракоподібних, 49 видів комах, 3 види двостулкових молюсків, 17 видів риб, 4 види рептилій, 60 видів птахів, 24 види ссавців.

Окрасою Парку є, так зване, Орхідне поле - місце щільного зростання орхідних (плодоріжок) площею 63 га біля с. Покровка.

Неперевершена дика природа Кінбурнської коси, білосніжний морський пляж приваблюють туристів і відпочиваючих з різних куточків України. Відвідувачам Парку пропонується екотуристичний маршрут «Покровський», який охоплює Орхідне поле, Ковалівську сагу, Ягорлицьку затоку, історичний центр с. Покровка та інші місцини, знайомить з унікальною природою та багатою історією Кінбурнської коси.

Кінбурн – найдовше незабудоване узбережжя Чорного моря
Фото: Ігор Моїсєєв

Найбільше в Європі місце масового зростання орхідних (плодоріжок)
Фото: Олег Деркач

Ковалівська сага (Вільховий гай, Роща Гекати, Геродотів ліс) – вільховий гай площею 12 га з прісноводним озером
Фото: Дмитро Мац

Кінбурнські піщані кучугури. Фрагмент Нижньодніпровської піщаної ари
Фото: Дмитро Удовицький

Пелікан рожевий. Вид Червоної книги України
Фото: Сергій Рижков

Сліпак піщаний. Вид Червоної книги України
Фото: Зіновій Петрович

Соснові насадження на піщаній арені
Фото: Дмитро Мац

Там, де поєднуються Дніпровсько-Бузький лиман і Чорне море
Фото: Марина Романенко

На маршруті екологічної регати «Кубок Кінбурнської коси»
ім. Сергія Шаповалова.
Фото: Дмитро Мац

Піщані дороги Кінбурнської коси
Фото: Ігор Моїсєєв

Узбережжя між Ягорлицькою затокою за оз. Черніне
Фото: Дмитро Удовицький

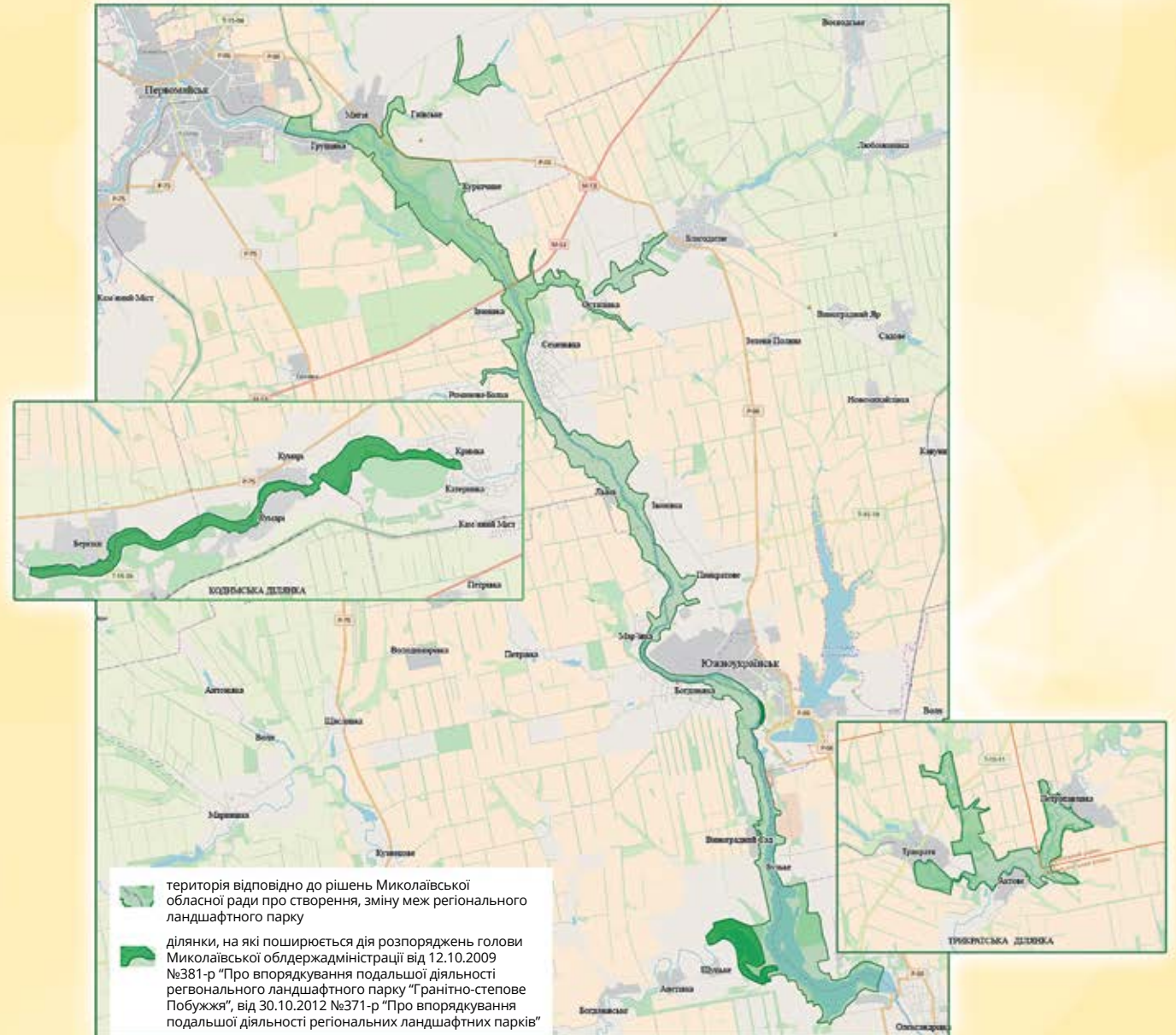
РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ГРАНІТНО-СТЕПОВЕ ПОБУЖЖЯ»

Заповідано 1994 року.
Дирекцію утворено 1995 року.
Площа: 7394,3 га, з них більша частина входить до складу національного природного парку «Бузький Гард».

Інші природоохоронні статуси:
Об'єкт Смарагдової мережі (частково)
UA 0000040.
Ключова територія екологічної мережі.
Одне із семи природних чудес України.
Одне із семи природних чудес Миколаївської області.

Адміністративне розташування: Арбузинський, Братський, Вознесенський, Врадіївський, Доманівський, Кривоозерський, Первомайський райони та м. Южноукраїнськ Миколаївської області.

Контакти:
55223, вул. Первомайська, 43,
с. Мигія, Первомайський р-н,
Миколаївська обл.
e-mail: park_rlp_gsp@ukr.net

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» утворений рішенням Миколаївської обласної ради від 18.03.1994 № 27 «Про створення регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя». У подальшому рішеннями обласної ради від 28.04.1995 № 10, від 26.10.1996, №7, від 23.12.1999 № 5, від 27.05.2005 № 3, від 06.07.2006 №10 його територію розширено/змінено. Загальна площа Парку становить 7394,3 га. 2009 року на більшій його частині утворено національний природний парк «Бузький Гард».

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» створено з метою збереження, відтворення та раціонального використання природних ландшафтів долини Південного Бугу з притоками, що мають важливе природоохоронне, естетичне, наукове, освітнє, рекреаційне та оздоровче значення.

До складу Парку входять Мигійська, Богданівська, Кодимська, Трикратська ділянки. Територія включає природні комплекси долин річок Південний Буг, Кодима, Мертвовод, Арбузинка, Велика Корабельна, Мигійський Ташлик, Бакшала.

Тут зональні ландшафтні комплекси представлені плакорами під справжніми, лучними та чагарниковими степами; азональні – схилами з петрофітними угрупованнями, байрачними та заплавними лісами, заплавними луками. Є унікальні каньйоно-терасові місцевості долин Південного Бугу та його приток з виходами порід Українського кристалічного щита висотою до 50 м.

Кодимська ділянка Парку представлена ландшафтними комплексами заболоченої річкової долини з плавнями, внутрішніми озерами, березовими, вербовими та вільховими лісами на піщаних аренах. Тут зберігається багатий фауністичний водно-болотний комплекс.

У межах Трикратської (Активської) ділянки особливу увагу привертають фрагменти каньйоподібних долин річок Арбузинка та Мертвовод, ландшафтні комплекси пам'яток степового лісорозведення - заповідних урочищ «Лабіринт» та «Василева пасіка».

У «Гранітно-степовому Побужжі» зростають та мешкають рідкісні та зникаючі види рослин і тварин. Серед них є унікальні види, вузьколокальні ендеміки - мерингія бузька і гвоздика бузька, які занесені до міжнародних червоних переліків. А такі види, як смілка бузька та тюльпан бузький, включені до Червоної книги України.

Флора налічує 1140 видів рослин. 34 види занесені до Червоної книги України, 2 види - до Бернської конвенції, 6 видів - до Європейського

Червоного списку, 6 видів - до Червоного списку Міжнародної спілки охорони природи, 27 видів - до Регіонального червоного переліку Миколаївської області. У Парку зростає 65 вузьколокальних та причорноморських ендеміків. 11 рослинних угруповань занесені до Зеленої книги України.

Тваринний світ надзвичайно багатий та різноманітний. Тут зареєстровано 225 видів хребетних, у т.ч.: 28 видів риб, 9 видів земноводних, 7 видів плазунів, 149 видів птахів, 32 види ссавців, а також понад 1900 видів безхребетних тварин.

Серед рідкісних представників фауни – дибка степова, жук-олень, марена дніпровська, ящірка зелена, полоз каспійський, орел-карлик, шуліка чорний, видра річкова, тхір чорний та інші види.

«Гранітно-степове Побужжя» - одне з небагатьох місць в Європі, де зберігся лісовий або ескулапів полоз.

У руслі р. Південний Буг можна побачити численні пороги (місцева назва - брояки), більшість з яких мають своє ім'я: Компанійські, Запорозький, Великий Мигіївський, Вільховий, Поповий, Перший семенівський, Другий семенівський, Перший львівський, Другий львівський, Куйбишевський, Богданівський, Гардові.

На ділянці долини р. Південний Буг біля сучасного м. Южноукраїнськ існував центр Бугогардівської паланки – адміністративно-територіальної одиниці Війська Запорозького низового часів Нової Січі. Ця ділянка має статус загальнодержавної пам'ятки культурної спадщини «Історичний ландшафт центру Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького» і є одним з найвидатніших місць України.

Територія Парку має надзвичайно високий рекреаційний потенціал. Дивовижні краєвиди та унікальні історико-археологічні пам'ятки формують неповторну красу «Гранітно-степового Побужжя».

З Протичанської скелі. Урочище Протіч. Один з найкращих маршрутів для водних видів туризму і спорту на півдні України
Фото: Олександр Ігнат'єв

Барви осені в Побужжі
Фото: Олександр Ігнат'єв

Історичний ландшафт центру Буго-Гардівської паланки
Війська Запорозького - пам'ятка культури національного значення
Фото: Дмитро Удовицький

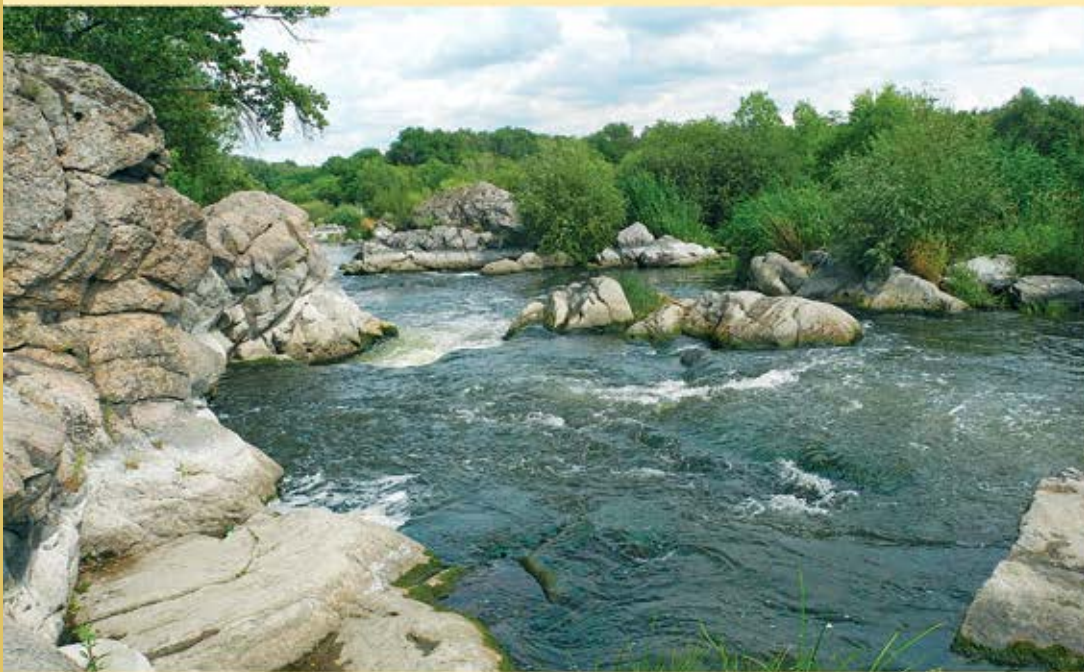

Долина р. Південний Буг
Фото: Марина Романенко

Фото: Дмитро Мац

Пороги на Південному Бузі
Фото: Дмитро Мац

Фото: Олександр Ігнат'єв

Мерингія бузька - вузьколокальний південно-бузький ендемічний вид, включений до Червоної книги України
Фото: Дмитро Мац

Тюльпан бузький - ендемічний вид, включений до Червоної книги України
Фото: Дмитро Мац

Полоз лісовий, ескулапів - зникаючий вид, стабільна популяція якого мешкає у «Гранітно-степовому Побужжі». Вид Червоної книги України
Фото: Андрій Тупіков

Черпаха болотна європейська - місцезнаходження виду включено до Резолюції 6 Бернської конвенції, для яких створюються території Смарагдової мережі
Фото: Дмитро Мац

Каньйон р. Мертвовод (Петропавлівський каньйон). Трикратська ділянка Парку
Фото: Олег Деркач

Заповідне урочище «Лабіринт» – пам'ятка степового лісорозведення.
Трикратська ділянка Парку
Фото: Дмитро Мац

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ТИЛІГУЛЬСЬКИЙ»

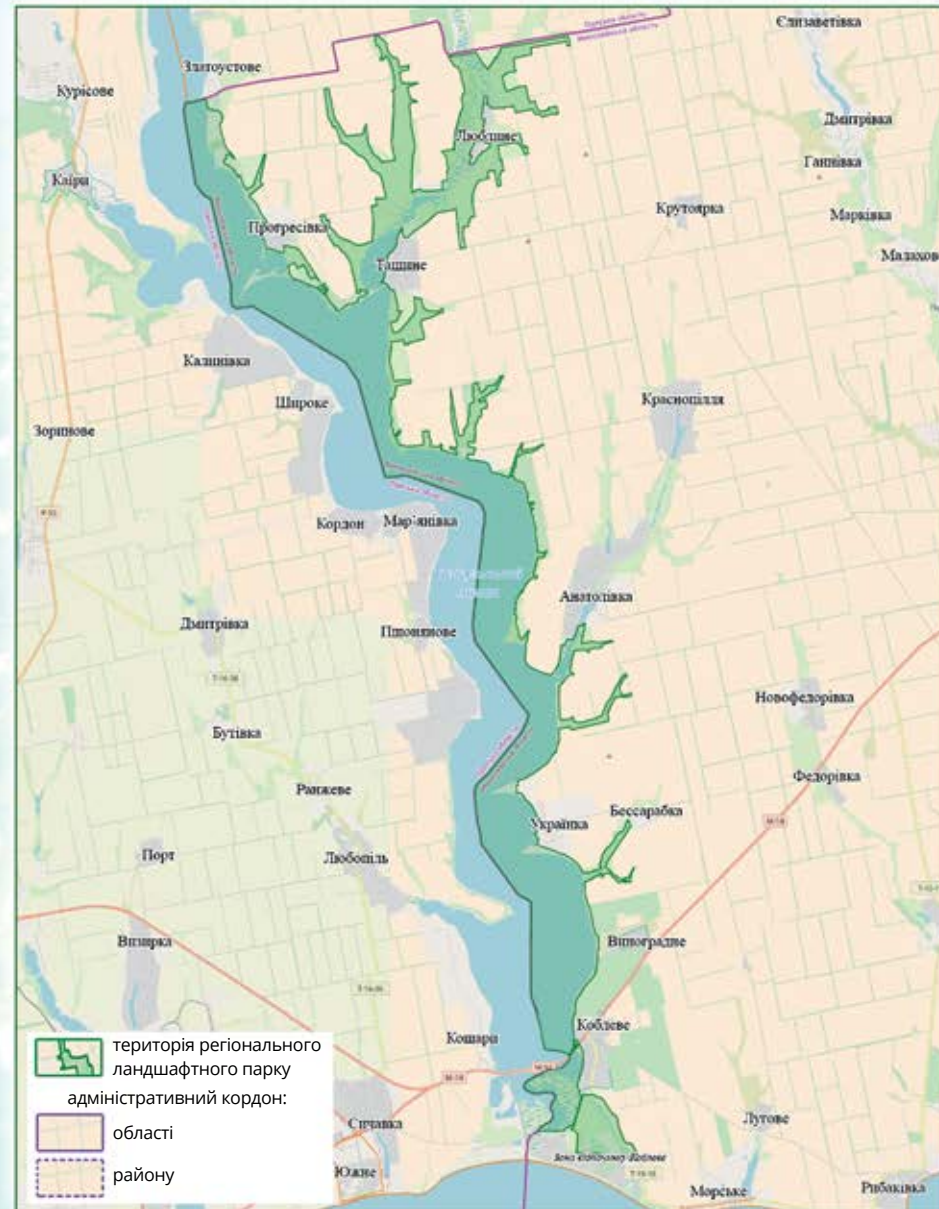

Заповідано 1995 року.
Дирекцію утворено 2001 року.
Площа: 8195,4 га.

Інші природоохоронні статуси:
Водно-болотне угіддя міжнародного значення
«Тилігульський лиман».
Об'єкт Смарагдової мережі UA 0000138.
ІВА-територія Tyligul's'kyj lyman UA 092
Ключова територія екологічної мережі.
Одне із семи природних чудес Миколаївської області.

Адміністративне розташування: Березанський район Миколаївської області.

Контакти:
57400, вул. Медична, 6,
смт. Березанка,
Березанський р-н,
Миколаївська обл.
веб-сайт: <http://tiligul.org>
e-mail: tyligulpark@gmail.com

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» створено рішенням Миколаївської обласної ради від 28.04.1995 № 8 «Про створення регіонального ландшафтного парку «Тилігульський» на площі 8195,4 га у Березанському районі.

Територія включає лівий берег, з розгалуженою яружно-балковою системою, та акваторію Тилігульського лиману до межі з Одеською областю.

Парк «Тилігульський» оголошено з метою збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів Тилігульського лиману, створення умов для організованого туризму і відпочинку, проведення наукових досліджень, пропаганди екологічних знань.

На території добре збереглася природна рослинність, яка представлена водними угрупованнями, трав'янистими болотами, засоленими луками, солончаками і солонцями, справжніми та кам'янистими степами, деревно-чагарниковими заростями. У районі Ташинської затоки та гирла р. Царега знаходиться один з найбільших на півдні України цілинних степових масивів. Багата флора узбережжя Тилігульського лиману нараховує приблизно 620 видів судинних рослин.

У складі флористичних комплексів є велика кількість рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоної книги України та Європейського червоного списку: астрагал одеський, дрід скіфський, зозулинець болотний, ковила волосиста, Лессінга, найкрасивіша, українська і шорстка, підсніжник Ельвеца, пізньоцвіт анкарський, тюльпани бузький та Шренка.

Тут зростає багато західнопричорноморських і причорноморських ендемічних видів: астрагали блідий та бузький, пустельниця жорстка, льонок Біберштейна, китятки молдавські, льон лінійнолистий, глід Попова та ін. Вони представляють унікальний вапняковий субкомплекс Одеського флористичного району.

Широкий спектр змін солоності води та рівневого режиму зумовили формування у Тилігульському лимані складних комплексів водних мешканців - від прісноводних до морських. Солоність води коливається в діапазоні від 17,65 до 34,5 проміле.

У лимані відзначено 118 видів мікроводоростей. Зареєстровано 20 таксонів зоопланктону, найчисельнішими із них є веслоногі ракоподібні. У різні роки всього було зареєстровано 62 види риб, у т.ч. 8 видів-вселенців. Нині у лимані мешкає не більше 30 представників іхтіофауни. Промислове значення мають бички, атерина, хамса.

Тилігульський лиман вважається одним з найчистіших лиманів Північно-Західного Причорномор'я. Це - найглибший і найпрозоріший лиман Миколаївщини. Він відділений від Чорного моря широким піщаним пересипом та поєднаний з ним штучно створеним каналом.

На піщаних островах та косах з невисокою трав'янистою рослинністю часто гніздяться крячки річковий, рябодзьобий і малий, коловодник звичайний, чоботар, кулик-довгоніг, пісочники морський та малий. Серед заростей очерету, переважно у Ташинській затоці, виводять потомство лиска, крижень, гуска сіра, лебідь-шипун, різні види чапель. У норах та берегових обривах влаштовують гнізда галагази і сиворакші. Тут можна зустріти майже 280 видів птахів. Загальна чисельність пернатих, що зупиняються на прольоті, іноді досягає 50 тис. особин. Заповідні угіддя підтримують існування понад 40 видів орнітофауни, включених до Червоної книги України та Європейського червоного списку.

Територія заповідного об'єкту має важливе культурне значення. На узбережжі лиману виявлено низку поселень епохи пізньої бронзи, античної доби, черняхівської культури. Лиман здавна використовувався людьми для вилову риби.

Протягом останніх років динамічно розвивається кайтинг. Користується популярністю демонстраційна локація з дегустації морепродуктів - «Устриці Скіфії». Чиста солоната вода приваблює любителів пляжно-купального відпочинку.

Атаманська коса
Фото: Олег Деркач

Кліфи лесового берега лиману
Фото: Олег Деркач

Колонія ластівки берегової
Фото: Ігор Моїсєєв

Пташеня чайки
Фото: Ігор Моїсєєв

Гніздо чоботаря. Вид Червоної книги України
Фото: Олег Деркач

Коса Українська
Фото: Олег Деркач

Гирло річки Царега
Фото: Марина Романенко

Назва лиману походить від тюркського Делі Гель - Буйне Озеро.
Фото: Марина Романенко

Лиман під кригою
Фото: Олег Деркач

Коса Українська
Фото: Ігор Моїсєєв

Підсніжник Ельвеза – диз'юнктивний вид на північно-східній межі ареалу, включений до Червоної книги України
Фото: Олег Деркач

Шафран сітчастий - субсередземноморсько-малоазійський вид. Включений до Червоної книги України
Фото: Олег Деркач

Водорості лиману
Фото: Олег Деркач

Лебідь-шипун перебуває під охороною міжнародних природоохоронних конвенцій

Фото: Ігор Гержик

Ташинський степовий масив – один з найбільших на Миколаївщині
Фото: Олег Деркач

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ПРИНГУЛЬСЬКИЙ»

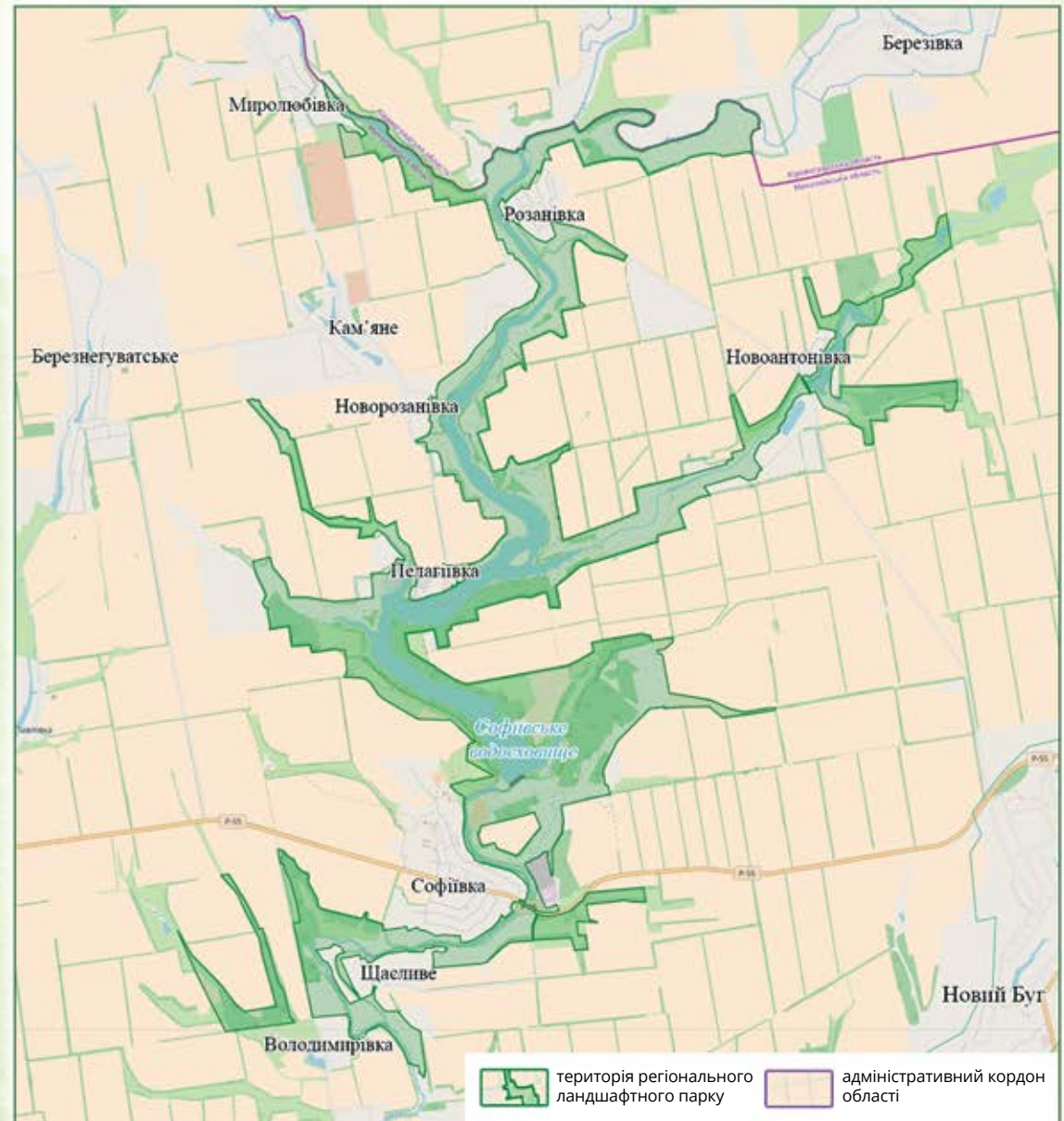

Заповідано 2002 року.
Дирекцію утворено 2007 року.
Площа: 3152,7 га.

Інші природоохоронні статуси:
Об'єкт Смарагдової мережі UA 0000166.
Ключова територія екологічної мережі.
Одне із семи природних чудес Миколаївської області.

Адміністративне розташування: Новобузький район Миколаївської області.

Контакти:
55632, с. Софіївка,
Новобузький р-н,
Миколаївська обл.
веб-сайт: <http://pryingul.inf.ua>
e-mail: pryingul@gmail.com

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» створений рішенням Миколаївської обласної ради від 17.12.2002 № 6 «Про створення об'єкта природно-заповідного фонду місцевого значення регіонального ландшафтного парку «Приінгульський».

Територія включає фрагмент середньої течії р. Інгул, Софіївське водосховище, гирлові ділянки малих річок Березівка, Сагайдак, Стовпова, прилеглу до них яружно-балкову систему. Його загальна площа становить 3152,7 га, з них 1033,919 га (33 %) – у постійному користуванні Парку. Межі встановлено на місцевості.

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» створено з метою збереження у природному стані ділянки долини р. Інгул з її типовими та унікальними природними комплексами: фрагментами цілинного степу, гранітними відслоненнями, водотоками, лісовими насадженнями.

Русло р. Інгул розділяє Парк на дві майже рівні частини, які належать до різних фізико-географічних областей. Основу рельєфу складають лесові сильно розчленовані схили височин і підвищені рівнини з ярами та балками, врізаними до кристалічних порід Українського кристалічного щита.

Територія витягнута вздовж р. Інгул на 25,5 км. Русло Інгулу звивисте, є фрагменти порогів. Довжина природної ділянки р. Інгул у складі Парку становить 10,5 км, заповненої Софіївським русловим водосховищем - 15 км.

В умовах півдня Правобережного Степу регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» відіграє важливу роль у збереженні степових, петрофітних та заплавних ландшафтів, насичених субсередземноморськими та понтичними ендемічними елементами флори і фауни.

У флорі налічується понад 719 видів рослин, у т.ч. 120 видів лишайників, 36 видів мохів. Наявна велика кількість рідкісних, пограничноареальних, реліктових та ендемічних видів. 39 видів вищих судинних рослин занесені до різноманітних охоронних переліків, у т.ч. 27 видів – до Червоної книги України: гвоздика бузька, оставник одеський, астрагал одеський, карагана скіфська, тюльпан бузький, півники понтичні, ковили гранітна та українська. У тріщинах скель, вологих затінених місцях зростає 5 видів папоротей.

Рослинність представлена степовими, чагарниковими, лісовими, лучними, болотними та водними угрупованнями. Зареєстровано 9 рослинних формацій, включених до Зеленої книги України.

Тваринний світ – типовий для Степу. Найбільш чисельною є ентомофауна, яка з урахуванням сезонних видів налічує 1800-2100 видів. 31 вид комах занесено до Червоної книги України, серед них: поліксена, дибка степова, махаон, сатурнія грушева, бражник дубовий. У водосховищі звичайними видами є судак, щука, сом, окунь, верховодка, плітка та ін. Підтверджено мешкання 23 видів риб, з них 6 видів є рідкісними. Усі 5 видів амфібій та 6 видів рептилій, які мешкають на території Парку, знаходяться під охороною міжнародних конвенцій. Полоз каспійський та ящірка зелена занесені до Червоної книги України. Видовий склад птахів включає рідкісні для Європи та України види: огар, шуліка чорний, лунь польовий, лунь лучний, канюк степовий, сова болотяна, совка, сиворакша, сорокопуд сірий та ін. На скелі Пугач постійно мешкає колонія ластівки міської. Її гніздування на природному субстраті – унікальне явище в Україні. Всього в орнітокомплексі Парку налічується 143 види. На території виявлено 34 види ссавців, з них майже половина знаходяться під охороною різноманітних природоохоронних документів, у т.ч. 14 є видами Бернської конвенції. Вечірниця мала, сліпак подільський та інші включені до Червоної книги України.

У Приінгуллі багато цікавих для пізнання природних та історико-культурних об'єктів: плато «Чортів міст», скеля Стовп, «Берег кам'яних химер», острів, скеля Пугач, «Порожки», рукотворний каньйон, штучний водоспад, «Софіївські змії», садиба Тропіних, підвісний дерев'яний міст через р. Інгул, неподалік - Свято-Михайлівський храм Свято-Михайлівського жіночого монастиря.

У сел. Щасливе створюється еколого-освітній центр регіонального ландшафтного парку «Приінгульський».

Різноманіття природних комплексів Приінгулля
Фото: Олег Деркач

Виходи кристалічних порід біля с. Новорозанівка. Скеля Молодий Пугач
Фото: Ігор Моїсєєв

Урочище «Устя» при злитті річок Березівка та Інгул. Краєвид на межі Миколаївської та Кіровоградської областей
Фото: Андрій Домаранський

Урочище «Чортів міст». Скеля Стоп
Фото: Дмитро Замковий

Урочище «Порожки» на р. Сагайдак
Фото: Марина Романенко

Скеля Пугач
Фото: Михайло Рихальський

Природне русло р. Інгул в околиці сел. Щасливе
Фото: Марина Романенко

Підвісний міст на р. Інгул між с. Софіївка та сел. Щасливе
Фото: Вероніка Ковалевич

Заповідане Софіївське водосховище. На обрії - Свято-Михайлівський храм Свято-Михайлівського жіночого монастиря
Фото: Дмитро Мац

Оставник одеський – палеоендемік. Реліктовий вид, охороняється Червоною книгою України

Фото: Олег Деркач

Гвоздика бузька - вузькокальний південно-бузько-інгульський ендемічний вид, включений до Червоної книги України

Фото: Сергій Ткачов

Ящірка зелена – найкрупніша з ящірок, що мешкають в Україні, включена до Червоної книги України

Фото: Галина Драбинюк

Полоз каспійський – найбільша змія Європи. Вид Червоної книги України

Фото: Оксана Некрасова

Пелагіївський степ – найбільший степовий масив Новобуджя
Фото: Марина Романенко

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ВИСУНСЬКО-ІНГУЛЕЦЬКИЙ»

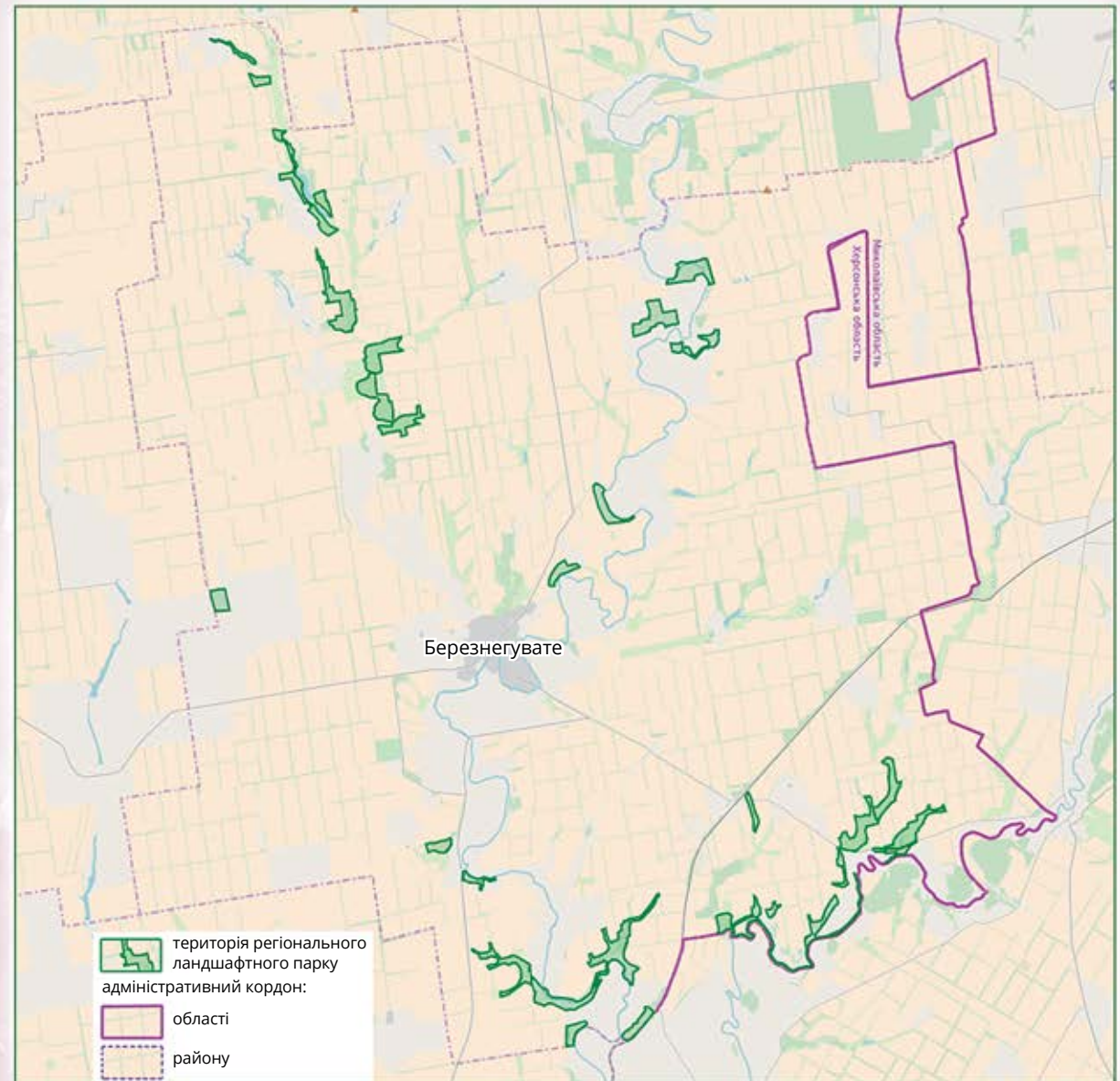
Заповідано 2011 року.
Дирекцію не створено.
Площа: 2712,6 тис. га.

Інші природоохоронні статуси:
Ключова територія екологічної мережі.

Адміністративне розташування:
Березнегуватський район
Миколаївської області.

Контакти:
звертатися до управління екології
та природних ресурсів Миколаївської
облдержадміністрації.

54029, пр. Центральний, 16
м. Миколаїв
веб-сайт: <http://ecolog.mk.gov.ua>
e-mail: ecolog@mk.gov.ua
+38 0512 46-04-27

Регіональний ландшафтний парк «Висунсько-Інгулецький» створений рішенням Миколаївської обласної ради від 25.11.2011 № 9 «Про створення регіонального ландшафтного парку «Висунсько-Інгулецький». Його площа становить 2712,6 га.

Територія включає розрізнені ділянки у долинах річок Висунь та Інгулець у межах Березнегуватського району.

Парк створений з метою збереження малозмінених природних комплексів та наявного біорізноманіття межиріччя Висунь та Інгулець.

Територія належить до рівнинного східноєвропейського класу ландшафтів. На території Парку представлені ландшафтні зональні комплекси плакорів з чорноземами південними під сухостеповими угрупованнями. До азональних комплексів належать заплави одного рівня, фрагменти площадок першої та другої надзаплавних терас, долинних схилів.

Регіональний ландшафтний парк «Висунсько-Інгулецький» має значну фітосозологічну цінність. Тут зростає низка видів рослин та їх угруповань, які підлягають охороні відповідно до Червоної і Зеленої книг України, а також різноманітних міжнародних червоних переліків. З території Світового червоного списку включені 9 видів, Європейського червоного списку - 8 видів, у списку рослин Червоної книги України налічується 16 видів: шафран сітчастий, карагана скіфська, зіновать гранітна, цимбохазма дніпровська, оставник одеський, тюльпан бузький та ін. У регіональному червоному списку - 15 видів: мигдаль степовий, льон лінійнолистий, валеріана пагононосна, анемона лісова та ін. Всього тут зростає 38 раритетних видів рослин.

Природна рослинність складена фітоценозами справжніх степів та їх петрофітного варіанту, а також кальцепетрофітними, лучними та деревно-чагарниковими угрупованнями. У Парку зростає 6 рослинних угруповань, включених до Зеленої книги України.

Степ - головним чином дернинно-злаковий. Вапнякові оголення та осипи зайняті петрофітними фітоценозами. На ектопах степових трав'янистих схилів з добре вираженим ґрунтовим покривом сформувались комплекси зональної степової флори.

Фауністичний комплекс є типовим для Степової зони. Тут виявлено 12 видів бабок, що є важливим індикатором різноманіття комах. На території Парку мешкають такі види, занесені до Червоної книги України: п'явка медична, дозорець-імператор, махаон, подалірій, поліксена, бражник мертва голова, бражник дубовий, бражник скабіозовий,

прозерпіна, ведмедиця-хазяйка, ведмедиця гера та ін. Відзначено 6 видів амфібій та 5 видів рептилій. Часничниця звичайна, ропуха зелена, квакша звичайна, черепаха болотяна, вужі звичайний та водяний доволі часто зустрічаються на території Парку. Кумка червоночерева, жаба гостроморда, полоз каспійський належать до рідкісних елементів фауни земноводних та плазунів нижньої частини басейну річок Висунь та Інгулець. Полоз каспійський охороняється відповідно до Червоної книги України. Під спеціальною охороною перебувають 82% виявлених видів плазунів та земноводних.

Обстеженнями, проведеними у нижній течії річок Висунь та Інгулець, виявлено 103 види птахів. Більшість зареєстрованих видів гніздиться на території Парку, у т.ч. лежень та зміїд, включені до Червоної книги України.

Межі Парку встановлені на місцевості. До його складу входять 32 земельні ділянки, розміщені вздовж річок Висунь та Інгулець, та на окремих ділянках балкових схилів.

Спеціальну адміністрацію (дирекцію) не створено.

Краєвиди Березнегуватщини
Фото: Владислав Артамонов

Угрупування ковили Лессінга, включене до Зеленої книги України, вид - ковила Лессінга - до Червоної книги України
Фото: Олег Деркач

Півники карликові – вид Регіонального червоного переліку
Фото: Марина Романенко

Мигдаль степовий – вид Регіонального червоного переліку
Фото: Марина Романенко

Сон лучний – вид Червоної книги України
Фото: Дмитро Мац

Горицвіт весняний - вид Червоної книги України
Фото: Олег Деркач

Долина р. Висунь біля с. Любомирівка
Фото: Олег Деркач

КОНТАКТИ УСТАНОВ

Управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної державної адміністрації

54029, пр. Центральний, 16, м. Миколаїв
веб-сайт: <http://ecolog.mk.gov.ua>
e-mail: ecolog@mk.gov.ua
+38 0512 46-04-27

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»

57555, вул. Старофортечна, 16, м. Очаків,
Миколаївська обл.
e-mail: borisfenida_och@ukr.net

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя»

55223, вул. Первомайська, 43, с. Мигія,
Первомайський р-н, Миколаївська обл.
e-mail: park_rlp_gsp@ukr.net

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»

57400, вул. Медична, 6, смт. Березанка,
Березанський р-н, Миколаївська обл.
веб-сайт: <http://tiligul.org>
e-mail: tyligulpark@gmail.com

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»

55632, с. Софіївка,
Новобузький р-н, Миколаївська обл.
веб-сайт: <http://pryingul.inf.ua>
e-mail: pryingul@gmail.com

Оформлення, верстка, А. Романов.
Друк: ФОП Романова Ю.Г., 2019 р.
Тел.: +38 (0512) 582050,
e-mail: novapalitra@ukr.net

Підписано до друку 25.09.2019 р.
Наклад 250 прим.

